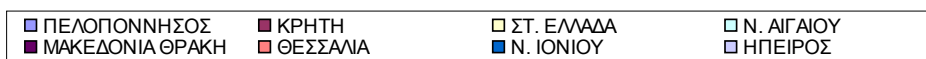
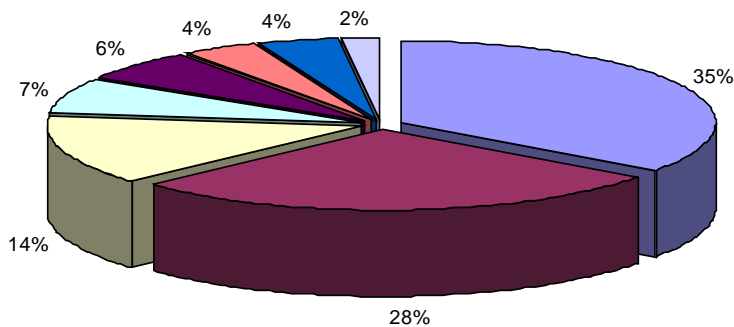

Καλλιέργεια ελαιόδεντρων και παραγωγή ελαιολάδου στην Κρήτη

Στην Κρήτη, η ελιά κατέχει ξεχωριστή θέση, αφού αποτελεί το ιερό της δέντρο. Στη Μινωική Κρήτη, είναι σημαντική η συμβολή της ελιάς στην ανακτορική οικονομία της Κνωσού και από κει μεταφέρεται εν συνεχεία στην οικονομία και τη ζωή της Μυκηναϊκής Ελλάδας.

Στην Κρήτη, περίπου το ¼ της συνολικής έκτασης καλύπτεται από ελαιόδεντρα, τα οποία αποτελούν το 65% της γεωργικής γης του νησιού. Η Κρήτη είναι η δεύτερη περιφέρεια στην Ελλάδα σε αριθμό ελαιοδέντρων και η καλλιέργειά τους απασχολεί σχεδόν το σύνολο των αγροτικών οικογενειών.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΛΑΙΟΔΕΝΔΡΩΝ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ

Στοιχεία διαφοροποίησης κρητικού ελαιολάδου

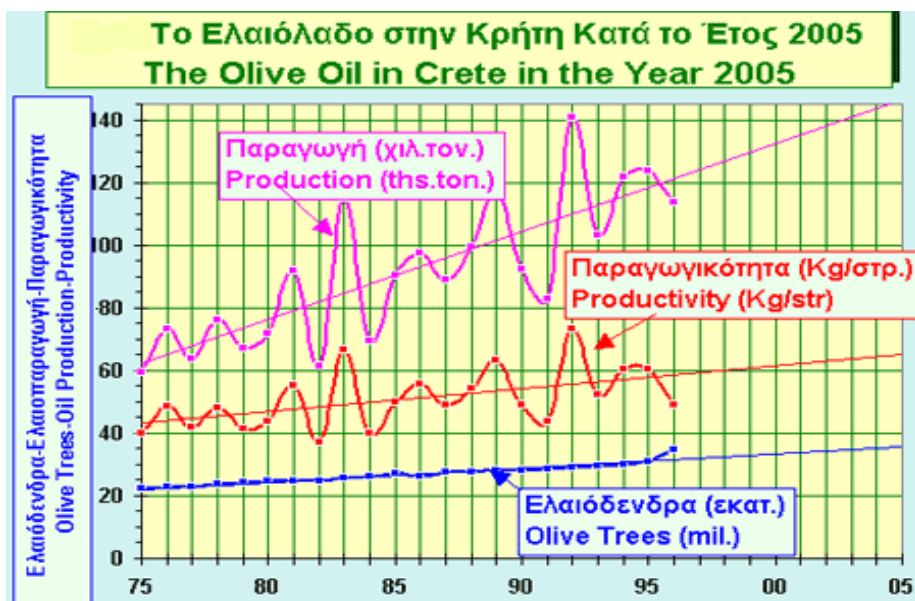
Το κύριο χαρακτηριστικό του Κρητικού ελαιολάδου, που το καθιστά ιδιαίτερα ανταγωνιστικό, είναι η ποιότητά του. Σήμερα πάνω από το 95% της παραγωγής ελαιολάδου στην Κρήτη είναι έξτρα παρθένο ελαιόλαδο (στοιχεία Σ.Ε.ΔΗ.Κ.). Πρόκειται για ελαιόλαδο χαμηλής οξύτητας, με ευχάριστη οσμή και εξαιρετική γεύση. Τα ποιοτικά αυτά χαρακτηριστικά του Κρητικού ελαιολάδου οφείλονται στο ήπιο κλίμα που επικρατεί στο νησί, ιδιαίτερα κατά την περίοδο του φθινοπώρου και του χειμώνα, περίοδο κατά την οποία δημιουργείται το λάδι στον καρπό. Επίσης, λόγω των καλών καιρικών συνθηκών, η συγκομιδή και η μεταφορά του ελαιοκάρπου για ελαιοποίηση γίνεται σε μικρό χρονικό διάστημα και με την βοήθεια των εξελιγμένων τεχνικών που χρησιμοποιούνται από τα ελαιουργεία σήμερα στην Κρήτη, παράγεται ελαιόλαδο υψηλής ποιότητας.

Η εξαιρετική αυτή ποιότητα του Κρητικού ελαιολάδου αποδεικνύεται και από το πλήθος των διεθνών βραβείων που έχουν απονεμηθεί στα Κρητικά ελαιόλαδα, καθώς και από τις διακρίσεις που έχουν κερδίσει σε διεθνείς και παγκόσμιους διαγωνισμούς. Ένα παράδειγμα των παραπάνω είναι το βραβείο ποιότητας ελαιολάδου «Mario Solinas», το οποίο απονεμήθηκε το 2004 στον Συνεταιρισμό

Πλατάνου – Κισσάμου, που κατέλαβε την 4^η θέση και στην Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ηρακλείου, που κατέλαβε την 5^η. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι η μεγάλη ζήτηση που υπάρχει για το Κρητικό ελαιόλαδο από χώρες του εξωτερικού είτε για κατανάλωσή του είτε για χρήση του σε παραγωγή άλλων ελαιολάδων, αποδεικνύει την υψηλή του ποιότητα.

Πιο συγκεκριμένα, στην Κρήτη η παραγωγή ελαιολάδου αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων των αγροτών. Το σύνολο σχεδόν των Κρητικών αγροτικών οικογενειών, καθώς και πολλές αστικές οικογένειες του νησιού κατέχουν και καλλιεργούν έναν αριθμό ελαιοδέντρων, ο οποίος φτάνει περίπου τα 150-200 ελαιοδέντρα ανά οικογένεια. Κάθε ελαιοδέντρο, ανάλογα με το μέγεθός του, το βαθμό καλλιέργειας, το έδαφος και τις κλιματολογικές συνθήκες κάθε χρονιάς, μπορεί να παραγάγει 8-12 κιλά ελαιολάδου τον χρόνο, δηλαδή 40-60 κιλά ελιές. Και αν συνυπολογίσουμε τον αριθμό ελαιοδέντρων που υπάρχουν στην Κρήτη, ο οποίος υπολογίζεται να είναι σήμερα τουλάχιστον 35 εκατομμύρια, θα καταλάβουμε τη δυνατότητα και το μέγεθος της παραγωγής ελαιολάδου στην Κρήτη.

Η παραγωγή ελαιολάδου στην Κρήτη υπόκειται σε διακυμάνσεις, σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης (Σ.Ε.ΔΗ.Κ.). Όπως φαίνεται από το σχήμα που ακολουθεί, κατά την περίοδο 1990-1996, η μέση παραγωγή ελαιολάδου στο νησί κυμάνθηκε στους 110.000 τόνους, με ανώτερη ποσότητα παραγωγής τους 140.000 τόνους το 1992 και κατώτερη τους 80.000 τόνους το 1991. Βάσει αυτών των στοιχείων, διαφαίνεται ότι η διακύμανση της παραγωγής στην Κρήτη τα τελευταία δέκα χρόνια ήταν πολύ μεγάλη, παρά το γεγονός ότι ο αριθμός ελαιοδένδρων δεν παρουσιάζει ανάλογη μεταβολή. Οι μεγάλες διακυμάνσεις στην παραγωγή σε τόνους και στην παραγωγικότητα ανά στρέμμα μαρτυρούν το βαθμό επηρεασμού της παραγωγής από παράγοντες άλλους από τον αριθμό των ελαιοδένδρων.

Οι κατηγορίες Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε., έχουν την έγκριση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και υπόκεινται σε αυστηρούς εθνικούς και κοινοτικούς ελέγχους. Μέχρι σήμερα έχουν αναγνωρισθεί οκτώ Κρητικά προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και ένα προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (Π.Ο.Π.) & ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΝΔΕΙΞΗΣ (Π.Γ.Ε.) στα πλαίσια του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2081/92 του Συμβουλίου

A/A	Ονομασία	Κατηγορία αναγνώρισης ΠΟΠ ή ΠΓΕ	Απόφαση Υπ. Γεωργίας Εθνικής Αναγνώρισης Προϊόντος ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ (ΦΕΚ Νο/Β/Χρονολογία)	Αναγνώριση βάσει άρθρου 5 ή 17 του Καν. 2081/92	Κανονισμός της Επιτροπής για την καταχώρηση του προϊόντος ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ (επίσημη Εφημερίδα Ε.Ε.)
1	Βιάννος Ηρακλείου Κρήτης	ΠΟΠ	379576/23-08-1993 (ΦΕΚ 677/2-09-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 1107/1996 (L 148/21.06.96)
2	Βόρειος Μυλοπόταμος Ρεθύμνης Κρήτης	ΠΟΠ	415116/28-09-1993 (ΦΕΚ 769/30-09-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 1107/1996 (L 148/21.06.96)
3	Πεζιά Ηρακλείου Κρήτης	ΠΟΠ	371573/19-07-1993 (ΦΕΚ 574/2-08-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 1107/1996 (L 148/21.06.96)
4	Αρχάνες Ηρακλείου Κρήτης	ΠΟΠ	371575/19-07-1993 (ΦΕΚ 575/2-08-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 1107/1996 (L 148/21.06.96)
5	Χανιά Κρήτης	ΠΓΕ	379563/20-08-1993 (ΦΕΚ 821/7-10-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 1107/1996 (L 148/21.06.96)
6	Κολυμβάρι Χανίων Κρήτης	ΠΟΠ	371571/19-07-1993 (ΦΕΚ 574/2-08-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 1065/1997 (L 156/13.06.97)
7	Σητεία Λασιθίου Κρήτης	ΠΟΠ	440339/18-11-1993 (ΦΕΚ 878/6-12-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 134/1998 (L 015/21.01.98)
8	Αποκόρωνα Χανίων Κρήτης	ΠΟΠ	440338/18-11-1993 (ΦΕΚ 878/6-12-93)	Άρθρο 17	Καν. (ΕΚ) αριθ. 134/1998 (L 015/21.01.98)
9	Εξαιρετικό Παρθένο Ελαιόλαδο Θραψανό	ΠΟΠ	379577/23-08-1993 (ΦΕΚ 663/01-09-93)	Άρθρο 5	Καν. (ΕΚ) αριθ. 1241/2002 (L 181/11.07.02)

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Δ/ση Βιολογικής Γεωργίας, Τμήμα ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΕΠΠΕ

Περιγραφή της αγοράς

Η εγχώρια αγορά Κρητικού ελαιολάδου

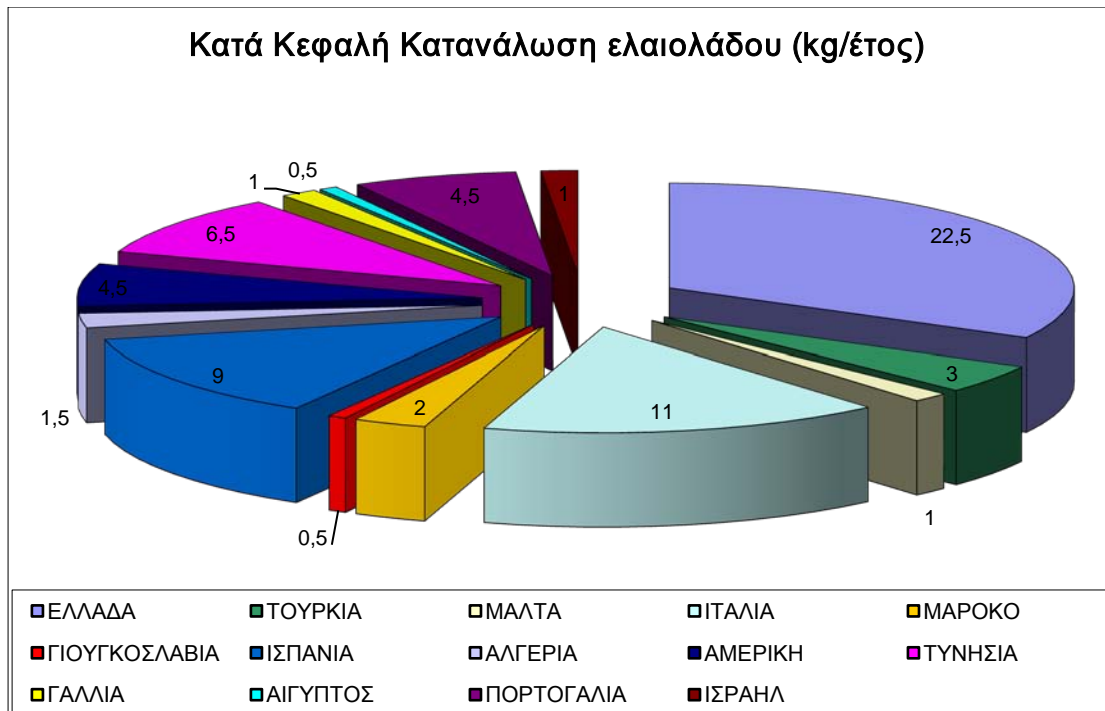
Το ελαιόλαδο στην Ελλάδα διαχρονικά συνεχίζει να είναι το πρώτιστο διατροφικό είδος. Για τον Έλληνα καταναλωτή θεωρείται το πιο σημαντικό συστατικό της διατροφής του, αποτελεί το απαραίτητο υλικό για την παρασκευή του φαγητού του και αναγνωρίζεται ως το βασικό στοιχείο για την προαγωγή της υγείας του.

Σύμφωνα με στοιχεία έρευνας που διεξήγαγε ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Τυποποίησης Ελαιολάδου (Σ.Ε.ΒΙ.Τ.ΕΛ.) το 2002 σε 150 νοικοκυριά πανελλαδικά, 9 στους 10 καταναλωτές αγοράζουν χύμα ελαιόλαδο. Αυτό συμβαίνει διότι δεν είναι ιδιαίτερα ενημερωμένοι για τους διαφορετικούς τύπους ελαιολάδου και τις παγίδες που μπορεί να κρύβει το χύμα προϊόν και διότι θεωρούν ότι το χύμα έχει καλύτερη ποιότητα, ότι δηλαδή είναι πάντα φρέσκο, αγνό και με χαμηλή παχύτητα, άρα και χαμηλή οξύτητα, επομένως είναι ελαφρύ. Οι 6 στους 10 πιστεύουν ότι το χύμα ελαιόλαδο δεν μειονεκτεί σε σχέση με το τυποποιημένο και οι 7 στους 10 πιστεύουν ότι το χύμα ελαιόλαδο είναι εξαιρετικά παρθένο ή παρθένο ελαιόλαδο.

Η ίδια έρευνα έδειξε ότι το λάδι που αγοράζουν χύμα 7 στους 10 καταναλωτές είναι νοθευμένο ή ποιοτικά υποβαθμισμένο. Μόνο 1 στους 10 προμηθεύεται πραγματικά εξαιρετικά παρθένο ελαιόλαδο, ενώ οι υπόλοιποι απλά νομίζουν ότι το καταναλώνουν.

Οι τυποποιητές αναφέρουν ότι από έλεγχο που έγινε σε δείγματα χύμα ελαιολάδου που κυκλοφορεί χωρίς έλεγχο, κυρίως σε 16κιλους τενεκέδες, το 70% ήταν ποιοτικά υποβαθμισμένο και με μειωμένη θρεπτική αξία. Η ποιοτική αξιολόγηση των δειγμάτων, που πραγματοποιήθηκε με την συνεργασία του Εργαστηρίου Χημείας και Τεχνολογίας Τροφίμων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έδειξε ότι το 29% ανταποκρινόταν στο χαρακτηρισμό παρθένο ελαιόλαδο, το 36% ήταν εκτός προδιαγραφών, το 18% ήταν ακατάλληλο και το 17% νοθευμένο.

Ο μέσος Έλληνας καταναλωτής καταναλώνει είκοσι δύο κιλά ελαιόλαδο κατά μέσο όρο ετησίως ενώ οι Κρητικοί ξεπερνούν τα είκοσι πέντε κιλά κατά άτομο το χρόνο, ποσό που αντιστοιχεί σε κατανάλωση 70 γραμμαρίων ελαιολάδου ημερησίως. Η κατανάλωση αυτή, όπως φαίνεται από τον πίνακα που ακολουθεί και σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης, είναι σήμερα η υψηλότερη στον κόσμο.

Πηγή: Σύνδεσμος Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης (Σ.Ε.ΔΗ.Κ.)

Προβλήματα του κλάδου παραγωγής και τυποποίησης Κρητικού ελαιολάδου

Η τυποποίηση του ελαιολάδου είναι μια διαδικασία κατά την οποία το ελαιόλαδο δεν υφίσταται καμία επιπλέον χημική επεξεργασία. Αρχικά γίνεται η επιλογή του ελαιολάδου από τους παραγωγούς ανά την Κρήτη. Το ελαιόλαδο αυτό μεταφέρεται στο χώρο τυποποίησης, όπου αποθηκεύεται, υπόκειται σε συνεχείς ποιοτικούς ελέγχους και τέλος συσκευάζεται.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει συστηματικές προσπάθειες εμφιάλωσης του Κρητικού ελαιολάδου, όχι μόνο για να βοηθηθεί το εξαιρετικό αυτό προϊόν να βγει στην αγορά του εξωτερικού αλλά και γιατί είναι πολλά τα οφέλη του για τον καταναλωτή: Πρώτα απ' όλα, το τυποποιημένο ελαιόλαδο εξασφαλίζει στον καταναλωτή ότι η παραγωγή του προϊόντος έγινε σε ελαιοτριβεία που πληρούν τους διεθνείς κανονισμούς υγιεινής, η μεταφορά και η τυποποίηση έγινε με διαδικασίες που είναι από τις αυστηρότερες στον κόσμο και οι πληροφορίες της ετικέτας ανταποκρίνονται πλήρως στα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Επίσης, ελαχιστοποιεί την πιθανότητα νοθείας και ετερογένειας στην ποιότητά του από χρονιά σε χρονιά. Τέλος, το τυποποιημένο ελαιόλαδο, παρά το ότι επικρατεί η αντίθετη άποψη, πωλείται σε φθηνότερη λιανική τιμή αγοράς σε περιόδους που η τιμή του ελαιολάδου σε μορφή χύμα αυξάνεται.

Ο κλάδος τυποποίησης ελαιολάδου αντιμετωπίζει αρκετά και σημαντικά προβλήματα. Το κυριότερο από αυτά είναι η προτίμηση του Έλληνα καταναλωτή για το χύμα ελαιόλαδο, όπως επίσης το εύκολο κέρδος των μεσαζόντων στην αγορά του χύμα ελαιολάδου, που αποθαρρύνει τις επιχειρηματικές προσπάθειες για τυποποίηση επώνυμου προϊόντος. Ο μικρός αριθμός και το μικρό

μέγεθος των επιχειρήσεων τυποποίησης ελαιολάδου είναι ένα ακόμα πρόβλημα του κλάδου, που έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη διαθέσιμων πόρων για την αγορά της πρώτης ύλης, τη δυσκολία προσέλκυσης του εξειδικευμένου στελεχιακού δυναμικού που απαιτείται για την ανάπτυξη τυποποιημένου επώνυμου ελαιολάδου, την ανεπάρκεια πόρων για την κάλυψη των εξόδων προβολής για το τυποποιημένο επώνυμο ελαιόλαδο, τη χαμηλή διαπραγματευτική ισχύ με τις ελληνικές αλυσίδες καταστημάτων και την αδυναμία προσέγγισης των διεθνών αλυσίδων. Τέλος, ένα ακόμα πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίσει ο κλάδος είναι η ανυπαρξία οργανωμένης εθνικής ελαϊκής πολιτικής, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τις μεγάλες αυξομειώσεις στην τιμή του ελαιολάδου από χρονιά σε χρονιά, το μικρό περιθώριο κέρδους του παραγωγού, την εκπρόθεσμη καταβολή επιδοτήσεων στους παραγωγούς, τη διακίνηση μεγάλης ποσότητας ανώνυμου και νοθευμένου ελαιολάδου, τα ελάχιστα κρατικά κονδύλια για την προβολή του ελληνικού ελαιολάδου στο διεθνές περιβάλλον και την άγνοια των παραγωγών για την εμπορική αξία των τίτλων Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε., που έχουν απονεμηθεί σε πολλές ελαιοπαραγωγικές περιοχές της χώρας.

Η αγορά Κρητικού ελαιολάδου στο εξωτερικό

Το Κρητικό ελαιόλαδο είναι άριστης ποιότητας 'εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο', το οποίο όμως παρά την φήμη του στο εξωτερικό κατέχει ένα πολύ μικρό μερίδιο αγοράς.

Σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης, από τους 150 χιλιάδες τόνους ελαιολάδου που παράγονται στην Κρήτη τον χρόνο, το μεγαλύτερο μέρος, το 90%, εξάγεται από το νησί, είτε για άλλες περιοχές της Ελλάδας, είτε κυρίως για άλλες χώρες του κόσμου.

Το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών αυτών, περίπου το 90%, πωλείται σε μορφή χύμα κυρίως σε Ιταλικές βιομηχανίες για να χρησιμοποιηθεί σε προσμίξεις ως βελτιωτικό των διαφόρων τύπου ελαιολάδων που παράγουν. Το υπόλοιπο 10% εξάγεται απευθείας από Συνεταιρισμούς ή ιδιωτικές επιχειρήσεις του νησιού σε αρκετές χώρες του κόσμου ως επί το πλείστον τυποποιημένο (στοιχεία Σ.Ε.ΔΗ.Κ.). Μερικές από αυτές τις χώρες είναι οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Ιαπωνία, η Αυστραλία, η Γερμανία, η Αγγλία, η Γαλλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και διάφορες άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιχειρήσεις παραγωγής και τυποποίησης ελαιολάδου που δραστηριοποιούνται στην Κρήτη

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και τυποποίηση του ελαιολάδου στην Κρήτη είναι Συνεταιριστικές Οργανώσεις και ιδιωτικές επιχειρήσεις που διακρίνονται σε μονάδες παραγωγής (ελαιοτριβεία) και μονάδες τυποποίησης. Ο αριθμός των ελαιοτριβείων είναι αρκετά μεγάλος σε όλη την περιφέρεια σε αντίθεση με τον μικρότερο αριθμό οργανωμένων επιχειρήσεων τυποποίησης. Η Ελληνική και Ευρωπαϊκή πολιτική σχετικά με τις επιχειρήσεις παραγωγής ελαιολάδου τονίζει την ανάγκη εκσυγχρονισμού τους, χωρίς αύξηση της παραγωγικότητας, ώστε να ανταποκρίνονται στην κοινοτική νομοθεσία που αφορά περιβαλλοντικές και λοιπές απαιτήσεις.

Πανελλαδικά, υπάρχουν 23 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, μέλη της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Αγροτικών Προϊόντων (ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.), που ασχολούνται με την παραγωγή και τυποποίηση του ελαιόλαδου. Δέκα από τα μέλη της ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. βρίσκονται στην Κρήτη και είναι:

- Αγροτικός Συνεταιρισμός Θραψανού
- Ανατολή Α.Β.Ε.Α.
- Ε.Α.Σ. Αποκορώνου – Σφακίων
- Ε.Α.Σ. Ηρακλείου
- Ε.Α.Σ. Μεραμβέλλου
- Ε.Α.Σ. Μεσσαράς
- Ε.Α.Σ. Μονοφατίου
- Ε.Α.Σ. Πεζών
- Ε.Α.Σ. Ρεθύμνης
- Ε.Α.Σ. Σητείας

Όλοι αυτοί οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί έχουν αναπτύξει εξαγωγική δραστηριότητα και οι περισσότεροι έχουν κατακτήσει διεθνή βραβεία για την ποιότητα του ελαιολάδου που συσκευάζουν και πωλούν στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Πολύ μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ιδιωτικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με την παραγωγή και τυποποίηση του ελαιολάδου στην Κρήτη. Σύμφωνα με το μητρώο των τεσσάρων Επιμελητηρίων της Κρήτης, συνολικά οι επιχειρήσεις (ιδιωτικές και συνεταιρισμοί) που υπάρχουν στο νησί και ασχολούνται με την παραγωγή και τυποποίηση ελαιολάδου φτάνουν στον αριθμό τις 525, από τις οποίες οι 263 βρίσκονται στο νομό Ηρακλείου, οι 137 στο νομό Χανίων, οι 90 στο νομό Ρεθύμνου και οι 35 στο νομό Λασιθίου (στοιχεία Επιμελητηρίων Κρήτης).

Πιο συγκεκριμένα, βάσει της δραστηριότητας που έχει δηλωθεί στα Επιμελητήρια της Κρήτης, με την παραγωγή του ελαιολάδου ασχολούνται 495 επιχειρήσεις, από τις οποίες οι 238 βρίσκονται στο νομό Ηρακλείου, οι 135 στο νομό Χανίων, οι 90 στο νομό Ρεθύμνου και οι 32 στο νομό Λασιθίου. Με την τυποποίηση ασχολούνται 40 επιχειρήσεις και βρίσκονται οι 25 στο νομό Ηρακλείου, οι 4 στο νομό Χανίων, οι 2 στο νομό Ρεθύμνου και οι 9 στο νομό Λασιθίου.

Παρά τον ικανοποιητικό αριθμό των επιχειρήσεων σε όλη την Περιφέρεια, το μέγεθος και η οργάνωσή τους σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα ανάπτυξης των πωλήσεών τους στις αγορές του εσωτερικού και του εξωτερικού. Μικρές επιχειρήσεις, χωρίς εξειδικευμένο προσωπικό πωλήσεων και μάρκετινγκ, συχνά αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα εισχώρησης σε νέες αγορές και κάλυψής τους με μεγάλες ζητούμενες ποσότητες ενώ

περιορισμένες είναι και οι διαπραγματευτικές τους δυνατότητες με μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ του εσωτερικού και του εξωτερικού.

Φορείς στήριξης ελαιολάδου

Στην Κρήτη που το ελαιόλαδο είναι ένα από τα κύρια παραγόμενα προϊόντα, υπάρχουν οι παρακάτω τοπικοί φορείς στήριξής του:

Ο **Σύνδεσμος Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης** (Σ.Ε.ΔΗ.Κ.) δημιουργήθηκε με σκοπό την αναβάθμιση των συνθηκών στον τομέα της παραγωγής ελαιολάδου, καθώς και τη βελτίωση των όρων στον τομέα της διάθεσης και εμπορίας του.

Το **Ινστιτούτο Ελιάς και Υποτροπικών Φυτών Χανίων**, το οποίο ανήκει στο Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.), έχει εξελιχθεί σε ένα από τα καλύτερα περιφερειακά ιδρύματα αγροτικής έρευνας της χώρας

Το **Κέντρο Ανάδειξης και Προώθησης Ελαιολάδου Κρήτης** (Κ.Α.Π.Ε.Κ.) έχει ιδρυθεί από το Ινστιτούτο Ελιάς και Υποτροπικών Φυτών Χανίων με σκοπό την συγκέντρωση, διατήρηση και ανάδειξη του αρχαιολογικού, ιστορικού και παραδοσιακού υλικού της ελαιοκομίας της Κρήτης, την προώθηση της κατανάλωσης Κρητικού ελαιολάδου σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό αλλά και πανελλαδικό επίπεδο, την ενημέρωση των καταναλωτών για την υψηλή βιολογική αξία του Κρητικού ελαιολάδου, την προστασία του ελαιολάδου από την νοθεία με άλλα φυτικά ή ζωικά έλαια, την προώθηση των εξαγωγών του Κρητικού ελαιολάδου, καθώς και την καθιέρωση του Κρητικού ελαιολάδου στο εξωτερικό και το εσωτερικό σαν φυσικού υγιεινού προϊόντος.

Το **Δίκτυο Εστιατόρων Αποκλειστικής Χρήσης Ελαιολάδου** (ΔΕΠΕΚ), το οποίο ιδρύθηκε πρόσφατα και λειτουργεί στη Δυτική Κρήτη με πρωτοβουλία και στήριξη του Σ.Ε.ΔΗ.Κ. και έχει στόχο την επαναφορά του ελαιολάδου στα εστιατόρια της Κρήτης και τη βελτίωση του επιπέδου ποιότητας των προσφερόμενων φαγητών.

Τέλος, η **Ελληνική Ακαδημία Γεύσης** (ΕΛ.Α.Γ.), η οποία έχει σκοπό, μεταξύ άλλων, τη στήριξη της Ελληνικής Παραδοσιακής Γαστρονομίας και κυρίως του Κρητικού προτύπου διατροφής εντός και εκτός Ελλάδας, την διοργάνωση εκδηλώσεων για την προώθηση της Κρητικής παραδοσιακής γαστρονομίας και άλλα.

Κρητική δίαιτα

Οι περισσότερες από τις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί διεθνώς από τη σύγχρονη διαιτολογία επισημαίνουν ότι η Μεσογειακή διατροφή, αφετηρία της οποίας θεωρείται η Κρήτη, είναι η διατροφή που χαρίζει μακροζωία και καλή υγεία.

Ωστόσο, επιστήμονες από όλο τον κόσμο επισημαίνουν ότι η Κρητική διατροφή και όχι η Μεσογειακή είναι η πιο υγιεινή στον κόσμο. Θεωρούν ότι η αποκαλούμενη Μεσογειακή διατροφή αποτελεί επινόηση των χωρών της Μεσογείου στην προσπάθειά τους να ιδιοποιηθούν το παγκοσμίως γνωστό πρότυπο της Κρητικής διατροφής για οικονομικούς και πολιτικούς λόγους.

Σύμφωνα με τους επιστήμονες, ο όρος Μεσογειακή διατροφή δεν ανταποκρίνεται στο πρότυπο, καθώς υπάρχουν μεγάλες διαφορές στον τρόπο διατροφής μεταξύ των λαών της Μεσογείου. Η Κρητική διατροφή αντίθετα είναι το πρότυπο της υγιεινής διατροφής, αφού μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια το περιεχόμενό της και να πείσει για την αξία της.

Η Κρητική διατροφή συνδυάζει όλα εκείνα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την αποδεδειγμένη εξασφάλιση καλής υγείας: λιτή διατροφή, πλούσια σε χορταρικά, φρούτα, ψωμί ολικής αλέσεως, αγνό τυρί, τροφές μαγειρεμένες με ελαιόλαδο. Είναι λοιπόν αναμφισβήτητο η πιο ισορροπημένη διατροφή με τις πιο ευνοϊκές επιπτώσεις στον ανθρώπινο οργανισμό.

Προβλήματα και Προοπτικές

Ανάλυση των δυνατών και αδύνατων σημείων του Κρητικού ελαιολάδου

Αναμφισβήτητο το κρητικό ελαιόλαδο έχει πλεονεκτήματα που αφορούν την ποιότητά του ως αγροτικό προϊόν αλλά και την διαθεσιμότητά του σε ότι αφορά την παραγόμενη ποσότητα. Σε γενικές γραμμές τα δυνατά σημεία του κλάδου στην Κρήτη συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- ✓ Το Κρητικό ελαιόλαδο είναι σήμερα γνωστό σε όλο τον κόσμο λόγω της άριστης ποιότητάς του και των αποδεδειγμένα ωφέλιμων για την υγεία συστατικών του.
- ✓ Η τάση που υπάρχει σήμερα διεθνώς για την κατανάλωση παραδοσιακών προϊόντων βοηθά στην προώθηση του Κρητικού ελαιολάδου, ως ένα προϊόν που ανήκει στην παράδοση του νησιού και που η καλλιέργειά του γίνεται σύμφωνα με αυτήν.
- ✓ Η μεγάλη παραγόμενη ποσότητα ελαιολάδου στην Κρήτη είναι ένα επίσης σημείο που θα μπορούσε με οργανωμένη προσπάθεια να βοηθήσει στην αύξηση των εξαγωγών Κρητικού ελαιολάδου και στην γνωριμία του διεθνούς καταναλωτικού κοινού με το αξιόλογο αυτό προϊόν.

Εκτός των ανωτέρω όμως, σημαντικά είναι και τα προβλήματα που συναντώνται στην ανάπτυξη και αξιοποίηση του προϊόντος και της αγοράς του:

- Ο μικρός αριθμός νέων επαγγελματιών ελαιοκαλλιεργητών, η έλλειψη εκπαίδευσής τους, η απουσία νέων καλλιεργητικών τεχνικών, καθώς και τα περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιουργούνται από την αλόγιστη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, όπως επίσης και η λειψυδρία, δεν επιτρέπουν την περαιτέρω εξέλιξη του Κρητικού ελαιολάδου.
- Ο ρόλος των ελαιοτριβείων σήμερα έχει περιοριστεί στην είσπραξη φόρων και στην διαχείριση επιδοτήσεων, ενώ η κύρια μέριμνά τους θα έπρεπε να είναι η ποιότητα και η εμπορία του Κρητικού ελαιολάδου.
- Το εμπόριο του Κρητικού ελαιολάδου είναι ένα ακόμα σοβαρό πρόβλημα. Ο αριθμός των επιχειρήσεων που ασχολούνται με το ελαιόλαδο στην Κρήτη είναι μεγάλος, το μέγεθός τους όμως είναι πολύ μικρό, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις αυτές να μην έχουν την δυνατότητα

διαπραγμάτευσης και διείσδυσης σε διεθνείς αγορές, με αποτέλεσμα το Κρητικό ελαιόλαδο να παραμένει αναξιοποίητο.

- Η πώληση του μεγαλύτερου όγκου παραγωγής Κρητικού ελαιολάδου σε μορφή χύμα σε Ιταλικές κυρίως βιομηχανίες είναι ένα ακόμα σημείο. Με τον τρόπο αυτό το Κρητικό ελαιόλαδο χάνει ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς του εξωτερικού.
- Η έλλειψη εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων που ασχολούνται με την παραγωγή και τυποποίηση του Κρητικού ελαιολάδου δεν επιτρέπει την περαιτέρω εξέλιξή του στις διεθνείς αγορές. Οι Κρητικοί ελαιοπαραγωγοί αποφεύγουν το ρίσκο της εμπορίας επώνυμου τυποποιημένου ελαιολάδου και επαναπαύονται στο εύκολο κέρδος από την εμπορία του χύμα.
- Οργανωμένες δράσεις προβολής στο εξωτερικό είναι απαραίτητες για την προώθηση του Κρητικού ελαιολάδου, αλλά δυστυχώς σήμερα είναι πολύ περιορισμένες.

Προτάσεις

Το Κρητικό ελαιόλαδο με την πολιτιστική, ιστορική, διατροφική, περιβαλλοντική και οικονομική του αξία αποτελεί έναν σημαντικό πόρο για την Περιφέρεια, παραμένει όμως εν μέρει αναξιοποίητο.

Η Μεσογειακή διατροφή, βάση της οποίας είναι το ελαιόλαδο, όπως επίσης η άριστη ποιότητα και η αφθονία του Κρητικού ελαιολάδου, αποτελούν για την Κρήτη και κατ' επέκταση για την Ελλάδα, πολύ σοβαρά εξαγωγικά και οικονομικά πλεονεκτήματα. Παρόλα αυτά οι επιχειρήσεις της Κρήτης, ιδιωτικές και συνεταιριστικές, αδυνατούν να διεισδύσουν στις διεθνείς αγορές, με αποτέλεσμα οι εξαγωγές επώνυμου τυποποιημένου ελαιολάδου να είναι λιγότερες απ' ότι θα μπορούσαν να είναι. Θα πρέπει λοιπόν να βρεθούν λύσεις έτσι ώστε να γίνει πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει το Κρητικό ελαιόλαδο στο νησί.

Πρώτα από όλα, θεωρείται απαραίτητη η διασφάλιση της εξαιρετικής ποιότητας που διακρίνει το Κρητικό ελαιόλαδο. Για τον σκοπό αυτό, είναι πολύ σημαντική η οργάνωση του κλάδου. Απαιτούνται συνολικές και συντονισμένες προσπάθειες, καθώς και καλή συνεργασία των Κρητικών επιχειρήσεων παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας του ελαιολάδου και των τοπικών φορέων. Θα πρέπει επίσης, να εφαρμοστούν στις επιχειρήσεις αυτές συστήματα διασφάλισης ποιότητας (ISO, H.A.C.C.P., κλπ.), τα οποία θα πρέπει να ακολουθούνται από ελέγχους του τελικού προϊόντος για την κατοχύρωση της άριστης ποιότητάς του.

Σημαντική επίσης είναι και η καταπολέμηση της εμπορίας χύμα ελαιολάδου στο χονδρικό στο εξωτερικό αλλά και λιανικό στο εσωτερικό. Αυτό που έχει στρέψει αρκετούς ελαιοπαραγωγούς στην πώληση χύμα ελαιολάδου είναι το εύκολο κέρδος και το γεγονός ότι δεν προϋποθέτει επενδύσεις, επομένως μειώνει το ρίσκο. Οι λόγοι αυτοί, καθώς και τα συνεχή σκαμπανεβάσματα των τιμών, λειτουργούν αποθαρρυντικά για τους επιχειρηματίες που σκοπεύουν να επενδύσουν και που έχουν τις γνώσεις και ίσως και τις απαιτούμενες διαπραγματευτικές ικανότητες, με αποτέλεσμα το επώνυμο τυποποιημένο Κρητικό ελαιόλαδο να παραμένει ανεκμετάλλευτο.

Το εξαγωγικό πρόβλημα λοιπόν ξεκινά από την εγχώρια αγορά. Το εμπόριο χύμα ελαιολάδου δεν επιτρέπει την ανάπτυξη του κλάδου στο εσωτερικό και οδηγεί στην απώλεια εισοδήματος που θα προσέδιδε προστιθέμενη αξία στο Κρητικό ελαιόλαδο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την νόμιμη διακίνηση τυποποιημένου ελαιολάδου να μην μπορούν να αντεπεξέλθουν στον διεθνή ανταγωνισμό.

Ένα ακόμα πολύ σημαντικό σημείο είναι ότι οι επιχειρήσεις ελαιολάδου στην Κρήτη είναι πολλές σε αριθμό με μικρό όμως μέγεθος. Το γεγονός αυτό τις καθιστά ανίσχυρες μπροστά στις οργανωμένες επιχειρήσεις του εξωτερικού, με αποτέλεσμα να μην καταφέρνουν να διεισδύσουν ή να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς τους στις ξένες αγορές.

Καθοριστικός είναι και ο ρόλος της πολιτείας στην στήριξη των επιχειρήσεων αυτών. Είναι απαραίτητη η εκπαίδευση του αγροτικού πληθυσμού και η θέσπιση κατάλληλων νομοθετικών ρυθμίσεων που να εφαρμόζονται, όπως επίσης και ο ορισμός αρμόδιων φορέων ελέγχου στο πρωτογενές και δευτερογενές στάδιο. Επίσης, τα κονδύλια των αναπτυξιακών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα πρέπει να διατεθούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να βοηθήσουν την προώθηση του ελαιολάδου και όχι μόνο την δημιουργία υποδομών.

Η εξαγωγή και πώληση τυποποιημένου επώνυμου Κρητικού ελαιολάδου θα βοηθήσει στην αύξηση των εξαγωγών της Κρήτης καθώς και στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Θα συμβάλει επίσης στην αύξηση του μεριδίου αγοράς και στην προστασία του καταναλωτή, δίνοντάς του τη δυνατότητα να συγκρίνει και τελικώς να επιλέξει το συγκεκριμένο προϊόν. Επιπλέον, με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η απασχόληση στις επιχειρήσεις του νησιού και θα ενισχυθούν οι επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη, όχι μόνο με την εξέλιξη της τεχνολογίας αλλά και με την απασχόληση εξειδικευμένων επιστημόνων και την ίδρυση ερευνητικών κέντρων.

Αναγκαία για την εξαγωγική δραστηριότητα της Κρήτης κρίνεται η πιστοποίηση του ελαιολάδου. Τα τελευταία χρόνια, οι μεγάλες αλυσίδες του εξωτερικού απαιτούν τα εισαγόμενα προϊόντα να συνοδεύονται από έγγραφα πιστοποίησης, δηλαδή έγγραφα που να πιστοποιούν ότι το είδος και η ποσότητα των φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων που χρησιμοποιήθηκαν στην καλλιέργεια είναι σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία. Θα πρέπει λοιπόν να θεσμοθετηθεί ένα εθνικό πλαίσιο προδιαγραφών και να ορισθεί αρμόδια αρχή πιστοποίησης, η οποία θα εξετάζει τα προϊόντα και θα τους χορηγεί ειδικό αναγνωρισμένο σήμα πιστοποίησης.

Ιδιαίτερης σημασίας θεωρείται και η διαμόρφωση μιας ενιαίας, συνολικής εικόνας, δίνοντας έμφαση στο γεγονός ότι το Κρητικό ελαιόλαδο θεωρείται και είναι ένα παραδοσιακό και ποιοτικό προϊόν. Με αυτό τον τρόπο, το Κρητικό ελαιόλαδο θα μπορέσει να προωθηθεί σε καταστήματα *delicatessen* όπου θα καταφέρει να πάρει την τιμή που του αξίζει, λόγω του ότι τα συγκεκριμένα καταστήματα πωλούν προϊόντα με διατροφική αξία και οι πελάτες τους είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν για τα προϊόντα αυτά.

Το σημαντικότερο όμως ρόλο στην διεθνή ανταγωνιστικότητα του Κρητικού ελαιολάδου παίζει το marketing. Οι Κρητικές επιχειρήσεις θα πρέπει να ασχοληθούν με το προϊόν τους και όλα τα χαρακτηριστικά του: την ποιότητα, την γεύση, το χρώμα, την μυρωδιά, την συσκευασία, την ετικέτα, το βάρος, τις τεχνικές προδιαγραφές, το καταναλωτικό κοινό που απευθύνεται, την τιμή και βεβαίως το όνομα.

Οι επιχειρηματίες θα πρέπει να μεριμνήσουν όχι μόνο για την πρόσληψη του κατάλληλου τεχνικού προσωπικού αλλά και επιστημονικού προσωπικού με εξειδικευμένες γνώσεις σε θέματα προώθησης, διαφήμισης και συσκευασίας του προϊόντος. Ιδιαίτερη θεωρείται και η συμβολή εξειδικευμένων στελεχών στην προετοιμασία των επιχειρήσεων για την είσοδο ή επέκτασή τους σε ξένες αγορές, ή για την ανάπτυξη συνεργασιών, κοινοπραξιών και εμπορικών δικτύων (*clusters*) για την προώθηση των εξαγωγών τους.

Είναι απαραίτητο επίσης να γνωρίζουν και να παρακολουθούν τις εξελίξεις στον κλάδο του ελαιολάδου παγκοσμίως και ιδιαίτερα στις χώρες στις οποίες εξάγουν. Η γνώση της αγοράς, που περιλαμβάνει τις καταναλωτικές συνήθειες των κατοίκων και τις ιδιαιτερότητες τους, αποτελεί βάση ανάπτυξης αλλά και διαφοροποίησης από τον τοπικό ανταγωνισμό. Ένα παράδειγμα στο σημείο

αυτό αποτελεί το μέγεθος της συσκευασίας (ποσότητα), η οποία θα πρέπει να είναι σύμφωνη με την πιθανή ποσότητα ελαιολάδου που μπορεί να καταναλώσει ένα νοικοκυριό στην αγορά του εξωτερικού σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Τέλος, επιτακτική είναι η ανάγκη για τον σχεδιασμό σειράς προωθητικών ενεργειών και διαφήμισης του Κρητικού ελαιολάδου, τόσο στην αγορά της Ελλάδας και άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και σε ανερχόμενες αγορές τρίτων χωρών. Στόχος είναι η προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων του και των στοιχείων διαφοροποίησής του που θα συμβάλλουν στην αύξηση της ζήτησής του ως επώνυμο προϊόν.